

Warszawa, 27-10-2023 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

VII.501.177.2023.MK

Pan

Wojciech Pawlak

**Dyrektor Naukowej i Akademickiej Sieci
Komputerowej – Państwowy Instytut
Badawczy**

ePUAP

Szanowny Panie Dyrektorze,

Rzecznik Praw Obywatelskich jako konstytucyjny organ powołany do ochrony praw i wolności człowieka i obywatela od kilku lat zajmuje się problemem udostępniania patologicznych treści w Internecie, wskazując na istotne zagrożenia tego zjawiska dla wychowania dzieci i młodych ludzi¹. W ostatniej korespondencji z Ministrem Cyfryzacji Rzecznik został poinformowany, że „wyniki przeprowadzonych w latach 2018-2020 badań dotyczących bezpieczeństwa dzieci w internecie świadczą o zmniejszającym się zainteresowaniu młodzieży zjawiskiem patotreści i patostreamingu. Według raportu Nastolatki 3.0 z 2020 roku, zdecydowana większość nastolatków (72,8%) udziela odmownej odpowiedzi na

¹ Zob. np. <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-patostreaming-godnosc-prywatnosc-krrit-uodo-prokuratura-swirski-nowak>; <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/spotkanie-w-ministerstwie-cyfryzacji-ws-patostreamingu>; <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/deklaracja-uczestnikow-okraglego-stolu-rpo-do-walki-z-patotresciami-w-internecie>

pytanie o oglądanie patostreamów (65,9% w roku 2018), natomiast 17% nastolatków potwierdza, że jest odbiorcą takich treści (23,4% w roku 2018)". Jednocześnie podkreślono, że „zasadne, a wręcz kluczowe jest kontynuowanie i rozwijanie działań informacyjno-edukacyjnych, które podnoszą świadomość nie tylko dzieci, ale i dorosłych o cyberzagrożeniach” (odpowiedź MC z dnia 28 stycznia 2022 r. nr DC.WRCiS.416.1.2022(2) na wystąpienie RPO z dnia 5 stycznia 2022 r., zob. też odpowiedź Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 4 kwietnia 2022 r.).²

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wciąż jednak napływają skargi dotyczące patostreamingu. Skarżący wyrażają swoje oburzenie i bezradność w zwalczaniu tego zjawiska (w załączeniu skarga przesłana do wiadomości RPO). Informacje na ten temat pojawiają się także w przestrzeni publicznej³. Problem ten wciąż wydaje się więc być aktualny i poważny.

Ponadto Rzecznik dostrzega, że wraz z rozwojem technologii cyfrowych pojawiają się nowe zagrożenia, w tym m. in. takie niebezpieczne zjawiska jak *sexting*, czy *child grooming*. Mając na uwadze zaprezentowany przez Państwowy Instytut Badawczy „Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa” raport „Nie na pokaz”, będący analizą wyników badania, dotyczącego publikowania treści intymnych (*self-generated sexual content*) przez młodzież, Rzecznik skierował wystąpienie do Ministra Edukacji i Nauki, zwracając uwagę na brak wystarczającej wiedzy i środków edukacyjnych w zakresie cyberbezpieczeństwa dzieci i młodzieży, w kontekście patologicznych zachowań seksualnych w Internecie (wystąpienie RPO z dnia 6 lipca 2022 r)⁴. W odpowiedzi z dnia 9 sierpnia 2022 r. Rzecznik został poinformowany o podejmowanych przez Ministerstwo działaniach w tym obszarze (pismo MEiN nr CTC-CTC.4061.26.2022.TK).

W tym kontekście Rzecznik zauważa również niepokojące informacje, dotyczące przypadków uwodzenia dzieci przez Internet, tj. zjawiska *child groomig*, przez popularnych twórców internetowych, które pojawiły się w przestrzeni publicznej w ostatnim czasie⁵. Ujawnione informacje na temat wykorzystywania seksualnego dzieci przez Influencerów uwidocznily skalę i wagę tego problemu. Rzecznik zwraca przy tym

² Zob. <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-internet-patotresci-mc>; zob. też <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-internet-patotresci-mc-ms-przeciwdzialanie>

³ Zob. np. <https://wiadomosci.radiozet.pl/polska/polityka/ziobro-wypowiada-wojne-patostreamom-zdecydowal-dopiero-horror-z-dabrowy-gorniczej>

⁴ <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-internet-zagrozenia-dzieci-seksualnosc-mein-odpowiedz>

⁵ Zob. <https://przegladSPORTOWY.onet.pl/esportmania/inne/mateusz-morawiecki-stanowczo-zareagowal-na-afere-na-youtubie-spotka-was-kara/2lr2fl7>

uwagę na alarmujące dane statystyczne, które są prezentowane w raportach Zespołu Dyżurnet.pl w NASK.

Jak wskazano w raporcie Dyżurnet.pl za 2022 r., na 6 737 zgłoszonych do Zespołu Dyżurnet.pl materiałów dotyczących wykorzystywania seksualnego dziecka w 2861 materiałach potwierdzono takie przypadki. Podkreślono, że „**nastąpił wzrost potwierdzonych incydentów dotyczących obecności treści przedstawiających seksualne wykorzystywanie dzieci. Jest on najwyższy od roku 2016**, pomimo spadku prawie o połowę liczby zgłoszeń tego typu materiałów”⁶.

Raporty potwierdzają również powszechność zjawiska uwodzenia dziecka przez Internet. Wyniki pokazują, że „co piąty 12- i 14-latek (20,4%) potwierdza, że otrzymuje żądania lub propozycje przesłania własnych nagich lub półnagich zdjęć innym osobom. Wśród starszych respondentów ten odsetek wzrasta do 41,5%. Co czwarty (26,6%) deklarujący otrzymywanie próśb o przesłanie materiałów autoerotycznych wskazał, że wydarzyło się to w ostatnim tygodniu, co oznacza, że zjawisko *sekstingu* jest aktualne. Nastolatki najczęściej otrzymują wiadomości z prośbą o intymne materiały od osób nieznajomych, a sytuacje te częściej dotyczą najmłodszych internautów (30,2%)”⁷. Ponadto, w porównaniu do roku 2022 i lat poprzednich Dyżurnet.pl „obserwuje ciągły wzrost liczby incydentów dotyczących szantażu na tle seksualnym. W przypadku osób dorosłych dotkniętych tym zjawiskiem i które zdecydowały się zgłosić to do Dyżurnet.pl, liczba ta wzrosła z 69 w roku 2021 do 100 w roku 2022. W przypadku osób małoletnich, które osobiście lub poprzez rodziców szukały pomocy, liczba wzrosła z 3 do 16”.

Na znaczny wzrost skali zjawiska uwodzenia dzieci przez Internet zwraca uwagę także Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę. W raporcie z 2022 r. „Zagrożenia dzieci i młodzieży związane z używaniem Internetu” wskazano, że z badania przeprowadzonego w 2018 r. na reprezentatywnej próbie dzieci w wieku 13–17 lat wynika, że aż 9 % respondentów odpowiedziało twierdząco na pytanie „Czy kiedykolwiek zdarzyło Ci się zawrzeć w internecie znajomość, w wyniku której próbowano namówić Cię do zachowań o charakterze seksualnym?”, w 2013 r. dotyczyło to 5,1% nastolatków, a w roku poprzedzającym badanie – 3,3%”. Jak podkreślano, „należy dodać, że te odsetki mogą być zaniżone ze względu na złożony charakter zjawiska. Ponieważ sprawcy uwodzenia dzieci w Internecie często stosują wyrafinowane strategie manipulacji i oszustw, m. in. udają werbunek do agencji

⁶ Raport NASK - PIB, Dyżurnet.pl 2022.

⁷ Raport NASK -PIB, Nastolatki wobec pornografii cyfrowej. Trajektorie użytkowania; 2022.

modelek, filmu itp. lub symulują głęboką relację przyjacielską lub romantyczną (...), kontakt taki nie zawsze i nie w każdej fazie może być odbierany przez dzieci jako „namawianie do zachowań seksualnych”. Przytoczono również, że „więcej ryzykownych zachowań związanych z poznawaniem nieznajomych uwzględniono w polskiej edycji badania EU Kids Online 2018 (na próbie dzieci w wieku 9–17 lat). Największy odsetek badanych przyznawał się do szukania nowych przyjaciół i znajomych w internecie, rzadziej badani deklarowali przesyłanie internetowym znajomym swoich zdjęć, filmów lub danych (...). W tych samych badaniach 44% uczestników przyznało się do kontaktu z nieznajomymi w internecie, a 52% z nich spotkało się z nimi osobiście (co oznacza, że spotkało się 23% wszystkich młodych ludzi). Dla 30% spośród tych, którzy się spotkali, było to zdarzenie nieprzyjemne”⁸.

W związku z powyższym, w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, podejmowane przez organy władzy publicznej działania informacyjno-edukacyjne, wydają się być wciąż niewystarczające w walce z zagrożeniami, jakie pojawiają się w Internecie. Konieczność podejmowania zdecydowanych działań należy natomiast postrzegać z punktu widzenia dobra dzieci i młodzieży. Należy przy tym podkreślić, że prezentowane dane statyczne mogą nie odzwierciedlać rzeczywistej skali zjawiska, rzadko bowiem dochodzi do jego ujawniania i poinformowania jakichkolwiek służb, w tym organów ścigania. Informacje na temat wykorzystywania małoletnich osób przez popularnych influencerów, które w ostatnim czasie zostały ujawnione, są tego przykładem.

Mając powyższe na uwadze, a także dotychczasowe działania NASK oraz Rzecznika Praw Obywatelskich w zakresie ochrony dzieci i młodzieży w związku z zagrożeniami, jakie wiążą się z rozwojem technologii cyfrowych, działając na podstawie art. 12 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o *Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2023 r. poz.1058), zwracam się również do Pana Dyrektora z uprzejmą prośbą o rozważenie podjęcia właściwych działań w tej sprawie. Proszę o informację, w przypadku potrzeby zapoznania się z całym zgromadzonym materiałem w tej sprawie, który mógłby ewentualnie posłużyć do dokładnego zbadania tej sprawy przez NASK.

Zwracam uprzejmie uwagę Pana Dyrektora na prowadzone przez Rzecznika Praw Obywatelskich postępowanie wyjaśniające dotyczące wykorzystywania przez

⁸ Zob. <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/mowa-nienawisci-w-sieci-dotyczy-coraz-wiekszej-liczby-nastolatkow-w-biurze-rpo-zaprezentowano-raport>

patostreamerów osób nieporadnych życiowo⁹. W postępowaniu tym Rzecznik zwrócił się do Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych oraz Prokuratura Rejonowego w Białymstoku o podjęcie przez te organy właściwych działań w ramach przyznanych im kompetencji i aktualnie monitoruje postępowanie w tej sprawie. W załączeniu uprzejmie przesyłam kopię wystąpień RPO.

Jednocześnie informuję, że informacje na temat wszelkich działań prowadzonych przez Rzecznika Praw Obywatelskich w zakresie *patostreamingu* dostępne są na stronie internetowej RPO.

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Załączniki: 4

⁹ Zob. <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-patostreaming-godnosc-prywatnosc-krrit-uodo-prokuratura-swirski-nowak>